אש קודש — בא

ויאמר ד' וכו' בארץ מצרים וכו' ופרש"י חוץ לכרך וכו', ומה תפלה קלה וכו', ונבין והא כה אמר ד' וכו' פרש"י דבעמדו לפני פרעה נאמרה לו נבואה זו, ואפשר שרק תפילה ומצוות לא נאמר לו במצרים אבל להעניש הרשעים ולגאל את ישראל אין מניעה ותמיד המקום והעת לזה, אבל צ"ל למה נאמר כאן בארץ מצרים ומה נ"מ איפה דיבר עמהם, ובפרט שהי' חוץ לכרך, ורק במדינת מצרים.

אמנם איתא בב"ק נ"ד שאל ר' חנינא ב"ע את ר' חייא בר אבא מפני מה בדברות הראשונות לא נאמר בהם טוב, ובדברות האחרונות נאמר בהם טוב [רש"י, גבי כיבוד אב ואם וכו' למען ייטב לך] אמ"ל עד שאתה שואלני למה נאמר בהם טוב, שאלני אם נאמר בהם טוב וכו' שאיני יודע אם נאמר בהם טוב אם לא, וכו' כלך אצל ר' תנחום ב"ח וכו' שהי' בקי באגדה וכו', וע"פ פשוט ק"ל איך אמורא אמר שלא ידע אם נאמר בהם טוב וכי ח"ו לא ידע פסוק בתורה, ובפרט בעשה"ד, ולמה שלחו לבעל אגדה ולא לבעל מקרא ברישא לדעת אם נאמר בהם טוב כי אפשר גם בעל האגדה אינו יודע.

ואפשר כי נודע הא דאיתא בזוה"ק [פ' וירא ק"ג] עה"פ נודע בשערים בעלה דא קוב"ה דאיהו אתידע ואתדבק לפום מה דמשער בלבי', היינו שאמונת כל איש ישראל יראתו ואהבתו לד', מיני התגלויות הן שהוא יתׂ מתגלה אליו, ואפילו אם יראתו רק יראת העונש ואהבתו אהבה כדי לקבל פרס ג"כ מין התגלות אלקית הוא שנתגלה אליו ע"י יראת העונש ואהבה לקבל פרס שנתן בלבו, .ומכש"כ במי שעבודתו יראתו ואהבתו בלתי לדי לבדו שהיא מין התגלות, שהאיש אינו רואה כמו הנביא את מראות אלקים, רק היראה ממנו והאהבה והאמונה בו יתׂ ממראות האלקים שנתגלה לנפשו מרגיש, והרי זה כעין האמור בדניאל (י' ז') וראיתי אני דניאל לבדי את המראה, והאנשים אשר היו עמי לא ראו את המראה אבל חרדה גדולה נפלה עליהם, לכן כ"א לפי שמכין עצמו ומתכשר שיתגלה אליו ד' כך אמונתו יראתו ואהבתו וכל התפעלות מדותיו אליו יתׂ וכן ההשגה בתורה אשר כ"א משיג בנגלה ובנסתר השגת אלקית היא, כיון שהוא יתׂ נמצא בתורה, וכשמשיג דף גמרא של שנים אוחזין בטלית משיג את חלק הארת אלקות שנמצא בדף הזה, אף שדעתו הנגלה חושב אז דברים הנראים מדברי העולם ראובן שמעון טלית ומריבה וכו', לכן האיש הישראלי בלימודו את התורה בפשט התורה וכן בנסתר צריך להשתדל שיבא אל בחי' סוד, וכמ"ש בספה"ק מאור ושמש שבחי' סוד שבתורה אין הכוונה על הקבלה, כי הדברים נמצאים בספרים הגלוים וכל מי שרוצה לומד בהם, ויכול אחד ללמד עם חבירו ואין לקרות אותם סוד, רק בחי' סוד שבתורה הוא התגלות האלקות שנתגלה לכ"א לפי ערכו ע"י התורה וזה באמת סוד שלא יוכל אחד ללמוד עם חבירו ועם תלמידו, ונשאר לכ"א לו לעצמו ולפי מצבו ועבודתו.

לכן כל איש אחר למודו, שלומד איזה שעה וכן אחר תפילתו ועבודתו, צריך להביט בקרבו אם התקרב מעט עכ"פ אל בחי' הסוד, חוץ מזה שצריך להסתכל בקרבו בכל איזה חדשים או שנים עכ"פ אם נתקרב בכלו יותר, צריך אחר כל שעות הלימוד והעבודה לראות כנ"ל, היינו שאפילו אם לא נתעלה כלו, שגם יקום במקום קדשו ויהי' באמת גדול מכפי שהי', יראה אם עכ"פ לפי שעה היינו אחרי שעת התורה אינו אותו האיש של אחר שעות הבטלה. ומובן בזה הא דאמר רש"י בשם המדרש בסוף פ' בשלח דע"י שאמרו היש ד' בקרבנו אם אין בא עמלק, ובמדרש תנחומא איתא ע"י שרפו ידיהם מן התורה, ובהנ"ל לא פליגי ב' המדרשים, דרפו ידיה"ם מן התורה דאף שלמדו לא היתה התורה בחי' יד, כעין שאיתא בריש עוקצים כל שהוא יד כעץ המחובר לפרי שע"י נאחזת הפרי, ולא באו ע"י התורה אל בחי' הסוד, עד שאמרו היש ד' בקרבנו אם אין, שלא הרגישו אם נתקרבו אליו יתׂ על ידה.

נחזור להנ"ל דכל עבודה והשגת התורה התגלות אלוקית היא והיא בחי' נודע בשערים בעלה כל חד לפי מאי דידע לי' ומשער בליבא דילי', לכן כששאל רחב"ע את ר' חייא ב"א מפני מה נאמר בדברות האחרונות כי טוב היינו למען ייטב לך שהיא ע"מ לקבל פרס, השיב לו שאיני יודע אם נאמר בהם טוב, היינו ידיעתי אותו ית' בחי' נודע בשערים וכו' אינה ע"י לקבל פרס לכן גם את הטעם למה באלו לא נאמר ובאלו נאמר כי טוב לא ידע, כיון שכל ידיעת התורה לא שכל אנושי היא רק התגלות כנ"ל לכ"א לפי עבודתו, וכיון שעבודתו אינה למען ייטב לך, לכן גם טעם פסוק הזה לא ידע, ושלחו לר' תנחום שבקי באגדה, כי איתא במס' שבת (דף ל' ע"א) ששאלו לר' תנחום דמן נוי אם מותר בשבת לכבות נר בשביל חולה שיש בו סכנה ופתח באגדה וסיים דמותר דמוטב שיכבה נרו של בו"ד ולא יכבה נרו של הקב"ה היינו הנשמה שקרוי' נר, ופרש"י לאו מהכא יליף חילול שבת, דפקוח נפש דוחה שבת נפקא לן מוחי בהם, וכו', אלא וכו' לפי שהיו באים לשמוע הדרשה נשים ועמי הארץ והיו צריכים הדרשנין למשוך את לבבם, היינו שלבעלי אגדה נתגלה תורה לא לפי ערכם ומצבם בלבד רק גם לפי ערך האנשים שבאו לשמוע, לכן הגם דר' תנחום ג"כ לא היתה עבודתו לק"פ מ"מ כיון שהוא בעל אגדה ידע גם הלמען ייטב לך שהיא עבודה לקבל פרס, בשביל האנשים העובדים לק"פ.

הענין שלבעל אגדה האומר לישראל דברי תורה נמשכה ונתגלה תורה יותר מכפי מצבו, אפשר להבין מהא שאיתא מהרב הק' זצוק"ל בתניא אגרת כ"ג וזלה"ק כמו ששמעתי מרבותי, כי אילו נמצא מלאך אחד עומד במעמד עשרה מישראל ביחד אף שאינם מדברים בדברי תורה, תפול עליו אימתה ופחד בלי גבול ותכלית משכינתא דשריא עלייהו עד שהי' מתבטל ממציאותו לגמרי עכ"ל הק', היינו כשהעשרה מישראל מפוזרים כל אחד בביתו כל אחד יחיד הוא ואין השראת אלקות עליהם כ"כ הרבה כמו שהם מקובצים יחד, לכן כשבאים לשמוע דברי אלקים חיים מן בעל אגדה היינו מן איש אחד, אז הרי זה התקבצות והתאחדות יתירה של כלם בתוך איש הזה, דעי"ז נעשה בו באיש הזה התגלות אלקית יתירה המתלבשת בדברי תורה שאומר. ולפי"ז לא רק הדברים שהם צריכים לשמוע מתגלה לו כנ"ל למען ייטב לך עבודה לקבל פרס, שהיא עבודה הנמוכה מן עבודתו, רק גם תורה ועבודה שלמעלה מהם, רק זהו החילוק, התורה והעבודה של הרב בעצמו שלמעלה מן המצב של השומעים אין להם שייכות לה, כי גבוה היא מהם, משא"כ מה שנמשך לו על ידם, אף מה שלמעלה מהם יש להם שייכות לה ונשתלשל גם למצבם והרי זה כעין תורה שבכתב שהיא באמת גבוה מתורה שבע"פ וקבלה, ומ"מ נמשכה עד לעשי', ותורה שבע"פ וקבלה שהם למטה ממנה היא למעלה מהעשי' בבחי' אצילות בריאה ויצירה כנודע, וזה ושפתי כהן ישמרו דעת ותורה יבקשו מפיהו כי מלאך ד' צבאות הוא, שמרמז אף שמלאך ד' צבאות הוא ותורתו גבוה מהם מ"מ מפיהו יבקשו תורה, כי כיון שבפיו אומר דברי תורה לרבים, לכן התלמידים נמצאים בפיו ובחי' תורה אף אם גבוה היא, גם להם נמשכה. וכל האומר שמועה מפי חכם ,שפתותיו דובבות בקבר, שפתותיו דייקא ובקבר דייקא, כי בעוה"ע במתיבתא דרקיע גם בלעדי זה לומד תורה, אף שיהי' גם בקבר לומד תורה, הוא ע"י שאומרים שמועה ממנו, מפני שגם בחייו למד לתלמידים, וכן האומר שמועה ממנו נעשה בשעה זו תלמידו ואז שפתותיו דובבות בחי' ושפתי כהן וכו' כנ"ל שע"י התלמידים אומר בפיו יותר מלעצמו, לכן כשנסתלק ח"ו הרב יש לו להרב חלק בעבודת התלמידים שבעוה"ז, וכן כשנפטר מי מהתלמידים, גם אז יש לו חלק בעבודת ותורת רבו שבעוה"ז, מפני שהי' נמצא בפיו ובלבו, ועל ידו נתגלה תורה יתירה לרבו.

ויאמר ד' וכו' בארץ מצרים וכו' אפילו אם הי' חוץ לכרך מ"מ במצרים דיבר עמהם מפני שאמר להם בזה מצוה של בעשור וכו' ויקחו וכו' שהוא רק לפסח מצרים ולא לדורות, וכיון שלצורך ישראל שבמצרים לבד דיבר ד' מצוה זו, לכן הוצרך לדבר עמהם במצרים. כנ"ל שהתלמידים מעוררים התגלות ברבם לפי ערכם.